

Nedělní úvaha (kázání) na text Jakubova dopisu **v Lysé nad Labem, 23. neděle po Trojici, 3.10.2024**

Svatý Jakub větší (Santiago), El Greco, 1610-14, Museo del Greco (Toledo), Zdroj Wiki

důvěrou a nic nepochybuje. Kdo pochybuje, je podoben mořské vlně, hnané a zmítané vichřicí. Ať si takový člověk nemyslí, že od Pána něco dostane; 8 je to muž rozpolcený, nestálý ve všem, co činí. (*Bible, List Jakubův, 1 kapitola*)

Jakub, služebník Boží a Pána Ježíše Krista, posílá pozdrav dvanácti pokolením v diaspoře. Mějte z toho jen radost, moji bratří, když na vás přicházejí rozličné zkoušky. Vždyť víte, že osvědčí-li se v nich vaše víra, povede to k vytrvalosti. A vytrvalost ať je dovršena skutkem, abyste byli dokonalí a neporušení, prosti všech nedostatků. Má-li kdo z vás nedostatek

moudrosti, ať prosí Boha, který dává všem bez výhrad a bez výčitek, a bude mu dána. Necht' však prosí s

Vhodné je doplnit četbou Ježíšových Blahoslavenství (Mt 5. kap). Písně 716 a 620 z NEZ jsou skvělým doplněním tohoto kázání.

Mějte z toho jen radost, moji bratři, když na vás přicházejí rozličné zkoušky. Tak uvádí Jakub svůj dopis. Já chci zase na úvod svého kázání předeslat, že apoštol Jakub není ani masochista, který by nadšeně vítal každý malér a liboval si v tom, jak mu to Hospodin všechna ta neštěstí pěkně připravil. A Jakub není ani otrlý cynik, kterému jde o to, aby těm, kdo jsou v problémech, vzkázal: všechno zlé pro něco dobré. To se říká často, ale většinou z bezradnosti.

Duchovním zázémím Jakubovy neotřelé teze, že člověk se má radovat z utrpení, je starozákonní mudrosloví a především novozákonní moudrost, obsažená v kázání na hoře (Mt 5-7). Např. ona dnes už čtená Blahoslavenství. *Blahoslavení chudí v duchu. Blaze těm, kdo pláčou apod.* Mudrosloví má vždycky několik úrovní. Na nejobecnější lidové rovině jsou banality, které nám připadají prostinké hlavně proto, že vyjadřují nejobecnější rozšířené názory. Jako třeba, že nejdůležitější je to zdravíčko, a hlavně aby nám sloužilo, nebo že ranní ptáče dál doskáče, nebo že je lepší být bohatý a zdravý než chudý a nemocný. A že když je někdo bohatý, šťastný a má hodně dětí, musí to být zbožný člověk, protože mu Pán Bůh žehná. Podobné „modrosti“ je bohužel bible také plná, vzpomeňme na Jobovy přátele.

Ale naštěstí je tu i vyšší rovina mudrosloví, která chce říct něco trochu nezvyklejšího a hlubšího. Aby to lidi trklo, a začali poslouchat, vyjádří se podobná moudrost většinou pomocí paradoxu. Pomocí něčeho, co vypadá na první pohled za vlasy přitažené - a člověk o tom musí přemýšlet: jak tohle někdo může myslet vážně?! Jako například, že šťastní jsou ti, co nic nemají. Dokonce chudí duchem. Nebo že šťastní jsou ti, kteří pláčou (zatímco ti, kteří v životě neměli pro koho plakat, jsou vlastně chudáci). V linii těchto mudroslovných (a zejména Ježíšových) paradoxů je i dnešní Jakubova výzva: „Mějte radost z těžkých životních zkoušek!“

Podívejme se nejdříve na to slovo zkouška. To slovo v řečtině znamená opravdu vážný problém. Dostat se do situací, které mi přerůstají přes hlavu, ze kterých nevím, kudy kam. Ale zvláštní na tomto slově je, že onen vážný problém nebere v prvé řadě jako katastrofu, jako důvod pro depresi. Slovo *peirasmos* znamená zkoušku neboli test (z kontextu dalších Jakubových veršů bych zde nepřekládal jako pokušení, ale to je poznámka na okraj). Slovo *peirasmos* znamená u Jakuba test. Máme se radovat z testování toho, co je v nás, z testu našich ideálů. Pokud máme nějaké ideály, nějaké životní krédo - vážné situace otestují, jestli ty ideály obstojí, a jestli nám stály za to. A pokud se rozpadly, je třeba je přehodnotit a nalézt smysl pro život někde jinde v něčem jiném. Zkrátka

problémy a nejrůznější životní průšvihy otestují, jestli vás to, čemu věříte, podrželo.

Jakuba zajímá test *víry*. Co je testováno, co se osvědčí či neosvědčí, je v úvodu jeho epistoly víra. Zajímavé je, že tu se nemluví jen o víře v Boha. Mluví se zde obecně o víře, či lépe řečeno o důvěře. Testuje se tu důvěra. A důvěra je vztah. A vztah má vždycky dva konce. Jeden držíme my a ten druhý ten (nebo to) čemu důvěřujeme (věříme). A právě to, čemu věříme, nebo ten, kterému důvěřujeme, se vážnými situacemi otestuje. Jestli se tomu (nebo jemu) dá věřit, jestli to stojí za důvěru, jestli nás to podrželo. A na druhou stranu, jestli my se toho (či jeho) dokážeme držet, jestli my nepustíme ten svůj konec vztahu. Testuje se tu vztah. Testuje se tu důvěra.

Jestli vztah vydrží např. utrpení a podrží nás v něm, pak to, podle Jakuba, povede k *vytrvalosti*, či jakési trvalosti. Nebo jinými slovy - ke stálosti a setrvání. V tom vztahu pak setrváme. To však není všechno. Tato zkušenost, že jsme si něčím prošli a náš vztah nás podržel, má mít nakonec ten efekt, že pro ten vztah budeme nadále něco dělat - završíme to skutkem. Když nám ten druhý za něco stojí, když nás podržel v nouzi, musíme i my nějak do vzájemného vztahu investovat. Vstát kvůli němu z postele, doprovodit ho, navštívit ho, obdarovat ho atd. „*A vytrvalost ať je dovršena skutkem,*“ říká Jakub a dodává, „*abyste byli dokonalí a neporušení, prosti všech nedostatků.*“ Dle něj tak tento opěťovaný a přijatý vztah, tato projevovaná důvěra (či víra) v protějšek, vedou až k jakési naší dokonalosti či neporušitelnosti. Já bych to nazval „nerozbitností“, jakoby chtěl Jakub říci, že se díky vzájemnému a opěťovanému vztahu nerozsypane či nesesypeme.

Jakub tu vlastně říká, že naše nerozbitnost závisí na tom druhém, nikoli na nás. Vůbec tu nestaví na nás, na našich skutcích a výkonech, jak je mu často připisováno. Hned prvními větami svého dopisu Jakub říká, že život netestuje naše skutky a výkony, ale naši důvěru a víru v toho druhého, v cosi mimo nás. Dokonalý člověk není u Jakuba žádný bezchybný superhrdina či sebevědomý bojovník. Jakub má evidentně docela jiné pojetí lidství: Úplný, opravdový člověk je ten, který už byl na dně; který zná lidskou slabost. Který zná bolest a je si vědom zranitelnosti a křehkosti. Úplný, opravdový člověk je ten, který si nenalhá, že nikoho nepotřebuje, ale objevuje důvěru v toho druhého – víru v cosi (či kohosi), co nemá pod kontrolou a nemůže tím vládnout či manipulovat.

Životní zkoušky tak mohou dle Jakuba člověka zdokonalovat. Člověk v nich může dozrát a dospět k úplnému lidství, být moudrý a prost nedostatku této moudrosti. Myslím, že Jakub počítá se všemožnými lidskými nedostatky a

slabostmi, nenamlouvá si, že se jich někdy zbavíme. Počítá s nedostatkem síly, zdraví, odvahy či hmotným nedostatkem. Ale člověk může být dle Jakuba prost nedostatku důvěry. Z celé živočišné říše je to pouze člověk, který se zahnaný do kouta nemusí stát zoufalým a pudově bojujícím tvorem, ale kýmsi, kdo vkládá naději do něčeho či někoho tam vně. Tahle „moudrost“ vyjímá člověka z živočišné říše a činí z něj **partnera**. Nikoli jen partnera reprodukčního, ale partnera životního. Opravdový člověk je partner. Ba člověk se, podle toho, že je partner, pozná! Je to jeho základní charakteristika.

O tohle poznání, o tuto moudrost, nás učí Jakub prosit. Učí nás vztahovat se k tomu druhému. A je-li tím druhým Bůh, netřeba o něm pochybovat. O všem lidském lze úspěšně pochybovat. O naší inteligenci, schopnostech, jedinečnosti a neopakovatelnosti. Ale o našem partneru Bohu pochybovat netřeba. Právě v jeho očích a v našem vzájemném vztahu se stáváme jedineční, nezaměnitelní, snad i inteligentní, silní a schopní. Začneme-li ale o našem vzájemném vztahu pochybovat a upínat se sami na sebe, podobáme se dle Jakuba mořské vlně. Jsme takové plácnutí, možná hnané vichřicí, tedy hlasité a hřmotné, ale stále jen plácnutí, vlna, cosi velmi pomíjivého, bez delšího trvání. Jako se tříští vlny na pobřeží, tak se i my prostě jen roztříštíme a jsme pryč. Charakterizuje nás nestálost. Trvalou hodnotu máme jen v očích druhého. Trvalou hodnotu nám dává jen vztah a důvěra - vztah s Bohem a víra v něj.

Není to žádná zákonitost. Životní zkoušky nemusí vést k moudrosti. Kde není vztah, není co testovat. Jakub nás sice učí prosit za vztah, ale vztah nelze nikomu vnutit, vzájemnost nelze přikázat, partnerství nelze nařídit. Člověk nemusí odhlédnout od svého „já“ a soustředit se na „ty“, odhlédnout od svého „já sám“ a soustředit se na „já s tebou“. Nemusí opustit ono „tady a teď“ a vsadit na ono „potom a tam“. Může být nadále fixován jen svou bezprostřední výhrou, úspěchem, může se nadále upínat jen k vlastnímu výkonu a vítězství. I v této situaci, i ve chvílích, kdy kypíme mocí a silou a nikoho nepotřebujeme, učí nás Jakub prosit za vztah. Je to něco jako inzerát na seznamce, k jehož podání nás nabádá kamarád Jakub. On ví, že samota zabíjí. A dodává: „Až ho najdete, buďte rádi za každé jeho prověření, za cokoli, co odhalí jeho opravdovou hodnou“. Buďte rádi za těžká období. Pravda, radovat se uprostřed těžkostí nejde. Lze se ale opřít o druhého, chopit se jeho ruky. I uprostřed krize může víra zůstat jako provaz o dvou koncích, kdy jeden držíme my a přesvědčujeme se, že ten druhý je v Božích rukou. A to je zkušenost, která v posledku k radosti vede.